

Aparells de pensar

“Quan s’inventen una màquina de tocar el piano, jo no m’espantaré ni poc ni molt. Quan s’invente una màquina de tastar paelles que pugui dir ‘Hmm, bona, però ma mare li donava un altre punt’, llavors sí que m’espantaré una miqueta. No sé si m’explique.”

El públic més o menys il·lustrat (alguns més, la majoria menys) dels països de cultura occidental i cristiana, com ara Europa, Espanya, els Països Catalans i una part de l’Horta de València, sembla que està aquests dies justament espantat per dos fets d’importància desigual: la derrota d’un campió d’escacs davant d’un ordinador blau fosc, o blau profund, i la recurrent barreja de barbàrie i odi desfermat que en certa regió del Mediterrani occidental s’aplica contra la facultat humana de pensar i es manifesta amb rara preferència en el camp de la filologia política i recreativa. Quant a la barreja de barbàrie i filologia, no tinc de moment res de nou que comentar, si no és el fet que la població il·lustrada d’Europa en general, i la hispànica en particular, encara no s’ha fet càrrec de com pot arribar a ser de perillosa la fórmula: tan perillosa, que pot fer volar per l’aire la concòrdia civil, rebentar el joc normal de les ideologies i fer molt més difícil la producció i difusió d’aquell bé sempre escàs que anomenem cultura. Deixem-ho córrer, doncs, i parlem de màquines, perquè la suposada derrota del millor cervell mecànic sobre el millor cervell humà sí que afecta, diuen, les bases de la civilització i de l’orgull propi de l’espècie humana.

Tant que ens ha costat arribar a ser *Homines sapientes*, tants centenars de milers d’anys, i ara hem inventat una cosa que és més *sapiens* que els homes. Vull dir que l’excés de bestiesa no pareix que pose en perill la dignitat humana –ni a Bòsnia, ni a València ni a Madrid– i l’excés d’“intel·ligència” sí. Suposant que la capacitat de càlculs combinats i complexos, sumada a un immens dipòsit de dades, pugui ser qualificada realment com intel·ligència diguem que humana o més que humana. I tot això, l’invent de la màquina pensant, de l’aparell de jugar a escacs i la seua real o hipotètica superioritat sobre els humans de carn i ossos, tot això, es presenta com a gran perill i novetat. En realitat, no passa de ser una simple reacció de pànic, comprensible però causada per falta d’una mica més de cultura i d’un pèl més de fantasia. Si el personal tinguera una miqueta més de calma, i llegira històries antigues

i llibres de Joan Perucho, aquestes pors no tindrien cap sentit. En primer lloc perquè, com explica el mateix Perucho, les màquines amb qualitats humanes excel·lents han existit des dels temps més remots. Heròdot, diu, a qui els antiquaris no contradueixen mai, afirma que els sacerdots d’Osiris es passejaven amb uns maniquins gesticulants, de molta expressivitat, i que una estàtua d’Amon designava amb el dit aquell dels hereus mascles que havia de ser el futur faraó en raó dels seus coneixements (i no negaran que designar un faraó té molt més mèrit que jugar als escacs). Era segur també, afegeix, que al temple de Delfos existia una col·lecció de ninots mecànics femenins que, coberts amb pàmpols de vinya, cantaven i dansaven esplendorosament. Més encara: Aristòtil ens parla d’una Afrodita que es movia amb lascívia, i Llucià de Samòsata recorda un teatre on els actors eren complicats autòmats que declamaven amb profundes i excitants veus de ventrílocos. Per no parlar dels mateixos autòmats del cavaller Cosmas (si no han llegit *Les aventures del cavaller Kosmas*, per favor, no esperen més), cobradors d’impostos bizantins a Cartagena, experts comptables i músics consumats que van ser l’admiració dels visigots de Toledo. Llinatge, per cert, encara no extingit, el dels visigots de Toledo, i que s’admira molt de les curiositats que vénen del Mediterrani.

O siga, que els antics veien com la cosa més natural l’existència de màquines amb qualitats humanes del més alt nivell: l’elecció d’un monarca, la lascívia, la música, les finances i el teatre. No sé, per tant, per què ens espantem ara si un aparell de pensar, o més aviat de calcular jugades, derrota un campió d’escacs. És la cosa més natural del món: per això s’han inventat les màquines des de sempre, per ser superiors als humans, no per altra cosa. La palanca, que és la màquina més simple, augmenta la capacitat d’alçar pedres i pesos, el martell clava claus que amb el puny no clavariem, el telèfon fa que parlem de molt lluny, i així fins a l’infinit dels aparells. Quan s’inventen una màquina de tocar el piano, jo no m’espantaré ni poc ni molt. Quan s’invente una màquina de tastar paelles que pugui dir “Hmm, bona, però ma mare li donava un altre punt”, llavors sí que m’espantaré una miqueta. No sé si m’explique.